

Summary

Dmytriieva D. M. Functional and communicative expressions of the appealing in modern Ukrainian prose (based on the novels of A. Kokotyuha and S. Zhadan).

We have studied the main approaches to the appealing in linguistics, a grammatical nature and a status in the sentence, identified the main functions of the appealing in the structure of sentence.

Particular attention is paid to the analysis of semantic, stylistic and functional characteristics appeals from the novels of A. Kokotyuha and S. Zhadan. We have investigated the use of the vocative communication nominative-contact and etiquette functions carried out analysis of the use of vocative sentences in texts.

Keywords: appeal, vocative communicative, vocative, functional and communicative expression, nominative-contact function, a function of etiquette.

УДК 378.14

I. Р. Домрачева

МОВНІ ДЕВІАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

***Реферат.** У статті досліджено проблему функціонування іншомовних слів в українській пресі, а саме їх недоречні вживання та різноманітні мовні девіації. Джерельною базою є «Україна молода», інтернет-ресурс www.svoboda.org, телеканали «СТБ», «Новий канал». Встановлено, що лексичні зміни в українській літературній мові періоду останніх років засвідчують про тісний зв'язок мовної еволюції з життям суспільства. Вони виявляють нові тенденції розвитку лексико-семантичної системи. Докорінні зміни в суспільстві спричиняють відчутні перетворення, передусім на лексико-семантичному і словотворчому рівнях мови. Функціонування мови сучасних українських мас-медіа пов'язане з двома протилежними тенденціями: активна деривація неологізмів на національній мовній основі, а також відродження значної кількості невживаних у попередні часи питомих українських слів; інтенсифікація процесу запозичень як наслідок загальної глобалізації. Активність останніх визначається частотою їхнього використання в різних засобах масової комунікації.*

***Ключові слова:** українські засоби масової інформації, мас-медіа, мовні девіації, іншомовні слова.*

На сьогоднішній день дуже гостро стоїть проблема іншомовних слів в українській пресі. Посилилося функціонування іншомовних лексем, процес європеїзації та інтернаціоналізації лексичного складу мов.

У статті досліджуються мовні девіації та недоречні вживання іншомовних слів в українських засобах масової комунікації. Джерельною базою є «Україна молода», інтернет – ресурс www.svoboda.org, телеканал «СТБ» та «Новий канал».

Сучасна українська преса під впливом цих факторів припускається багатьох помилок, пов'язаних із вживанням запозичених слів. Це загрожує втратою власних лексем, що обумовлює актуальність нашого дослідження. Метою ми ставимо спробу дослідити природу мовних помилок, проаналізувати їх.

Нашим науковим завданням є дослідити мовні девіації та вживання іншомовних слів в українських ЗМК, встановити походження та шляхи вирішення поставленої проблеми.

У нашій роботі ми використали праці Ф. Бацевича, П. Толочко, А. Капелюшного, Р. Потапової, Р. Кіся та інших; газету «Україна молода» за вересень 2007 року, записи спортивних телепередач, що виходили на Новому каналі та «СТБ» в період 2007-2008 років. Виборка обумовлюється тим, що ці мас-медіа найактивніше впроваджують в мові інформаційного середовища нові слова і лексеми.

Новизна роботи полягає у тому, що здійснено детальний аналіз походження комунікативних девіацій, наведені приклади помилок з українських ЗМК. У статті нами поставлено такі завдання: здійснити аналіз походження, правопису і вживання іншомовних слів у пресі, навести приклади помилок, зазначити потенційні шляхи вирішення проблеми.

Загальнонаукове значення роботи полягає у тому, що це є одна з перших спроб міжкомунікативного аналізу мас-медійного дискурсу та реципіанта.

На становлення мовної особистості впливають багато різних факторів. Серед них найважливішими є комуніканти, різні культури, субкультури та мас-медіа. Саме внаслідок того, що кожна культура (етнолокальна культура, субкультура) має свій певний репертуар ситуацій та ситуативних сценаріїв, сфера спілкування і самі обставини зумовлюють поведінку та внутрішній стан мовців, на підставі яких вони моделюють живі комунікативні ситуації. Саме мовне середовище, особливо постмодерна та глобалізованої культури – нині теж щонайінтенсивніше вербалізується іконічними та символічними образами. Те, що вчора було зонівсько-злодійським аргом (наприклад «шпиль» – гра у карти в місцях позбавлення волі) – тепер назви журналів (нині видається журнал про комп'ютерні ігри «Шпиль»). Постійна візуалізація вербальних та ейдетичних смислів на рівні реклами теж є суттєвим моментом зв'язку мовних, психокультурних і дійових соціопсихічних чинників реального культурного простору нашого повсякденного життя [7].

На сьогоднішній день українські ЗМК грають велику роль у формуванні та становленні мовної особистості. Саме через пресу та телебачення ми починаємо засвоювати різні нові слова, переважно іншомовного походження. Поряд із питомими елементами, кількісна перевага яких очевидна, маємо певний відсоток чужомовних запозичень, що їх безпосередньо чи опосередковано мова засвоїла в різні часи і підпорядкувала власним фонетико-морфологічним законам. У сучасній українській, як і в будь-якій іншій мові, конкурують елементи, що їх диференціюємо за сферами та за активністю вживання (загальноновживана, діалектна, термінологічна лексика, архаїзми, історизми, неологізми тощо).

Зазначимо, що крім багатства синонімів та різних інших варіантних структур, природно набутих у процесі свого історичного розвитку, українська мова містить і чужі для неї структури, впроваджені силоміць за доби тоталітаризму виключно з політичних міркувань – з метою нівелювання її самобутніх рис і максимального наближення до мови російської. І це дуже важливо знати, особливо про незліченну кількість репрезентантів останньої з перелічених груп корінної лексики – власне української [3].

Що ж до проблеми “корінне слово чи запозичене” розв'язуємо її залежно від потреб та особливостей функціонального стилю. Порівняймо синоніми: *вивіз – експорт, відсоток – процент, галузь – ділянка – царина – сфера, наклад – тираж, нарив – гнійник – абсцес, поступ – прогрес, тло – фон* [3].

Звісно, елементами чужомовного походження не слід збагачувати мовлення. А саме таку згубну тенденцію спостерігаємо в наш час. Зазначимо, що українська мова переживає безпрецедентний і майже неконтрольований наплив англіцизмів – поруч з росіянізмами. Відбувається не поповнення мови, а заміна, не розвиток, а поступове витіснення. Наш лексикон заповнюють слова-позички, які цілком піддаються перекладові питомою лексикою, до того ж часто маємо можливість вибору із багатокомпонентних синонімічних рядів усталеної лексики – чи то власне корінної, чи давніх запозичень, чи інтернаціоналізмів, що їх колись засвоїла мова наших пращурів: *бренд* (гатунок, сорт, марка), *імплементація* (впровадження, запровадження, втілення, реалізація, матеріалізація), *інтенція* (намір, задум), *промоція* і *промоушн* (заохочення, сприяння, підтримка, допомога), *рецепція* (сприйняття, приймання, прийняття), *суїцид* (самогубство) і сотні подібних [3, 6].

У пресі надто частими є відхилення від норм літературної мови, які будь-кого можуть увести в оману. В рекламному мовному узусі достатньо багато невизначених помилкових ситуацій, які дезорієнтують в системі комунікативної взаємодії. Вимагають своєрідного відродження, активізації, реабілітації лексеми, які безпідставно перейшли до категорії рідковживаних. Наприклад: *овва, баняк, бгати, братанок, бридня, важити* (бути суттєвим, значити), *відписувати* (відповідати письмово), *загадувати* (давати завдання), *замикати* (на ключ), *зачиняти* (на клямку). І навпаки, не заслуговують на вживання штучно приживлені українській мові лексеми, що їх зафіксовано й у деяких сучасних словниках: *баня* (лазня), *вуз* (ВНЗ), *дебош* (бешкет), *жерсть* (бляха), *задишка* (астма, ядуха), *заживати* (гоїтися), *зек* (арештант, в'язень), *іноземний* (чужоземний), *іншомовний* (чужомовний), *істукан* (ідол, бовван), *касторовий* (рициновий), *каток, качелі* (гойдалка), *кладовка* (комірка), *коляска* (візочок), *крупний* (грубий, великий), *наволочка* (п'ювівка), *одіяло* (коц, ковдра), *озноб* (лихоманка), *понос* (бігунка, пронос), *пополам* (навпіл), *поясниця* (поперек, крижі), *прижитися*

(прищепитися, прийнятися), *сарай* (шопа), *стакан* (склянка), *сумочка* (торбинка), *учбовий* (навчальний), *шляпа* (капелюх), *штатський* (цивільний). Спостерігаємо дивну тенденцію втрати українського слова *Великдень*, що його без потреби поспіль замінюють на *Паска* або *Пасха*.

Необхідно зауважити, що коли йдеться про помилкове вживання росіянізмів або інших іншомовних слів, які використовуються без спеціальної стилістичної настанови, є вкрай небажаним явищем у мові преси, оскільки вони не просто тиражують помилки, а й руйнують саму структуру української мови. Ці помилки за частотої їх повторюваності масовий читач починає сприймати як певну “норму”, як зразок для наслідування. Лексичні росіянізми справляють руйнівний вплив на структуру української мови, але їх порівняно легко зауважити в тексті й виправити, принаймні подумки, на відповідні українські слова [6].

Величезної шкоди завдають мовленню граматичні росіянізми, які вносять в українську мову чужі їй структури, руйнуючі ті, що існували досі, уподібнюють українську мову до російської, нівелюють її своєрідність, відрізняють її від російських та інших мов. Ще раз підкреслимо, що після такого руйнування можна буде констатувати абсолютну подібність двох мов і дійти невтішних висновків. Сьогодні здебільшого таку мовну ситуацію слід спостерігати в російськомовних регіонах, де питання білінгвізму стоять не тільки теоретично. Адже російсько-українська двомовність не співіснує, а певним чином співруйнує мовні елементи російської та української, що призводить до девіацій та певних нових мовних підсистем, таких як суржик.

З кількох останніх публікацій газети «Україна молода» ми відчули занепокоєння не лише засміченням мови суржиком і русизмами, а й засиллям іншомовних слів. Чи справді іншомовні слова такі вже небезпечні для української мови?

Є чимало іншомовних слів, які не вписуються у структуру нашої мови, тяжкі для вимови. Скажімо, *імплементація*, *пролонгація*. Наприклад, слово *уїк-енд* є заголовком матеріалу у газеті «Україна молода» за вівторок, 18 вересня 2007 року. За словником іншомовних слів 1974 року (див. с. 688) воно є англіцизмом і означає час відпочинку й розваг від суботи до понеділка в Англії, США та деяких інших країнах. Але у рубриці мова не йшла про ці країни, а взагалі характеризувалися спортивні ігри. Тобто даний англіцизм був вжитий невдало, недоречно. Натомість є запозичені слова, яким тяжко знайти відповідник у нашій мові.

Щодо *шпальти*, то тут дещо ясніше. Слово це, на думку наших журналістів, означає те ж саме, що й сторінка. Отже, в перекладі на українську фраза мала б звучати: “На сторінках газет”. В дійсності німецьке слово *Spalte* означає не сторінку, а лише газетний стовпчик, отож словосполучення, у такому разі, читалося б: “На газетних стовпчиках”.

Активно вживаються такі лексеми, як *амбасада* замість одвічно нашого *посольство*, *киталт* замість *зразок*, *слухавка* замість узвичаєного *телефонна трубка*, *візія* замість *бачення*, *етер* замість *ефір*, *відсоток* замість *процент*, *спільнота* замість *спільність*, *тяглість* замість *спадковість* та інші [5].

У друкованому слові часто зустрічаємося з помилковим вживанням слів: *вірний* замість *правильний*, *слухний*; *невірно* у значенні хибно, помилково, неправильно; *вірніше* замість *радше*, *точніше*; *любій* замість *будь-який*, *всякий*, *перший-ліпший*; *нав'язувати* (нав'язати) замість *накидати* (накинути), *попередити* у значенні запобігти; наступні, про наступне – там, де треба такі, ось про що; *малювати* у значенні креслити, *малюнок* (не художній) замість *рисунок*; *інший* замість *другий* (з одного боку на інший). В останніх із наведених випадків маємо наслідок гіперичного відштовхування від рос. *рисовать*, *другой*. Очевидно, такою самою причиною можна пояснити уникання слів *грубий* (великий), *заказати* (заборонити), *зłodий* (крадій, несун), *мешкати* (проживати, жити), *наглий* (раптовий, несподіваний; невідкладний) [2, 10].

Усі ці зловживання іншомовними лексемами призводять до мовних девіацій. Мовні девіації – складові комунікативних девіацій, де володіння мовною компетенцією – умова успішності спілкування. Мовні девіації ґрунтуються на конфлікті між когнітивним та неістотним, якщо йдеться про граматично неправильне висловлювання або стосується лише деяких ускладнень у мовній комунікації. Ми взяли приклади зі спортивних телепередач «Нового каналу» та «СТБ» за 2007-2008 роки. Це передусім мовні девіації, пов'язані з мовним кодом. Цей тип девіацій зумовлений рівнем мовної компетенції учасників комунікації. Основною причиною комунікативних невдач, пов'язаних з мовним кодом, є неволодіння

учасниками спілкування спільною ідіотнічною мовою або незнання ними окремих її елементів. Мовні помилки, неточності, недоречності, описки, обмовки тощо, які впливають на якість спілкування, спричиняються складною взаємодією когнітивних і мовних чинників у процесах побудови пропозиції повідомлення. Чи не найбільше помилок у вживанні засобів мовного коду допускають мовці в усному спілкуванні [1, 9].

Найважливішими етапами втілення думки в мову (тобто вербалізації) є членування початкового задуму, категоризація, пропозиціонування і побудова поверхневої структури повідомлення (висловлювання). Для цього необхідне членування початкового задуму. Саму ситуацію можна подавати як факт, подію, стан речей, випадок тощо.

Водночас членування початкового задуму залежить не лише від когнітивних намірів мовця, а й визначається способами і стереотипами мовного вираження, наближеними до можливостей. За Ф. Бацевичем виділяють такі типи мовних девіацій, вони найчастіше трапляються у ЗМК:

1. Девіації у засобах мовного коду комунікації.

Удар по воротах до своєї мети не долетів.

Зрозуміло, що коментатор футбольного матчу мав на увазі:

а) удар нападника по воротах суперника своєї мети не досяг;

б) м'яч до воріт не долетів

У спонтанному мовленні відбулося накладання обох аспектів: при побудові поверхневої структури повідомлення для експлікації першого аспекту «удар по воротах», мовець «перескочив» на оформлення іншого «м'яч до воріт не долетів». Таким чином утворилося девіативне повідомлення, у якому порушено правила поєднання смислів слів: удар – це фізична дія на м'яч ногою або головою футболіста; летіти може м'яч, а не удар; удар... не долетів - це семантична аномалія, спровокована накладанням виділених мовцем аспектів.

2. Тавтологічне вживання

В одному висловлюванні слова «гол», яке означає «забитий м'яч» і словосполучення «м'яч у воротах»: *Думаю, що ще в першому таймі побачимо гол у воротах «К'єво».*

3. Експлікація аспекту «невідчуженість об'єкта або дії, стану тощо» у таких висловлюваннях:

Роберто Карлос сильно б'є своєю ногою;

«Реал» розпочинаю свою атаку;

Моліна демонструє свою майстерність.

Девіантність може спостерігатися у разі вибору диспозиційного предиката для виділення одного з аспектів, коли адресант помилково вживає актанти, які закладені в семантиці цього предиката, наприклад: *Я думаю, що ви самі, сидячі біля телевизорів, чуєте вухами шалений свист трибун.*

4. Мовленнєві девіації на етапі пропозиціонування.

У процесах вербалізації обов'язковим є усвідомлення мовцем ієрархії та структури ролей учасників. З лінгвістичної точки зору – це добір конкретної «прото-схеми» майбутнього висловлювання. Цей етап породження мовлення називають пропозиціонуванням, оскільки його результати – пропозиції – є основою семантичного представлення будь-якого повідомлення. Пропозиція – це мисленнєвий шаблон: відображення певної ситуації, що належить об'єктивній дійсності, але узагальненій та організованій свідомістю; це певний концепт майбутнього висловлювання, сконцентрований навколо реляційного предиката як його семантичної основи. Завершений характер пропозиції вимагає заповнення її потенційних вузлів конкретними лексемами, що пов'язуються з проблемами семантики ідіотнічної мови. На цього етапі (в межах цього модуля) можливі девіації, пов'язані з мовною компетенцією.

5. Добір нестандартного конверсива.

Конверсиви – це пари слів, які виражають зворотні зв'язки членів пропозиції висловлювання, наприклад:

Іван виграв у Петра – Петро програв Іванові.

У нормативних висловлюваннях семантичні ролі членів пропозиції, як правило, відповідають логіко-онтологічним ролям та ієрархії учасників ситуації. Порушення цього закону в межах художнього мовлення, недотримання цього закону стає причиною девіацій:

Цей прекрасний гол був нагороджений аплодисментами глядачів.

Зрозуміло, що аплодисментами глядачі нагородили футболіста, який забив гол, а не гол – м'яч у воротах. Тобто відбулася заміна імені істинного суб'єкта висловлювання – футболіста – іменем тієї дії, яку він використав – забив гол;

Його (нападника) ліва нога «працює» сьогодні особливо активно, викликаючи захоплення вболівальників.

Захоплення вболівальників викликають дії нападника лівою ногою, а не сама нога.

6. Неідиомантична лексикалізація.

У спонтанному мовленні іноді спостерігається вибір мовцем лексеми, яка не відповідає загальному смислу пропозиції, тобто є незвичною у даному контексті, неідиомантичною у межах конкретної пропозиції. Неідиомантична лексикалізація часто виявляється у межах ідиоматизованих виразів, коли одна із складових замінена іншою, не притаманною цьому виразу:

Це була помилка арбітра на адресу «К'єво».

Мовець уже здійснив членування початкового задуму, провів категоризацію виділеного аспекта, але на етапі побудови пропозиції замість ідиоматизованого виразу припуститися помилки на чиюсь користь, вжив вираз: *«припуститися помилки на адресу когось».*

7. Накладання синонімів.

У нормі для позначення виділених аспектів у межах пропозиції з низки синонімічних засобів добирається один. У висловлюванні може бути декілька синонімічних виразів (наприклад, риторичний прийом градація), однак вони повинні поєднуватись кон'юктивно (тобто як однопорядкові), що засвідчує неоднорідність їх вибору в процесі вербалізації. Порушення цих умов призводить до появи девіативних висловлювань.

Ви бачите фрагменти найбільш найкращих моментів гри цих команд;

Всією командою атакує команда «Ліон».

У наведених девіативних висловлюваннях етап пропозиціювання порівняно з попередніми етапами процесу вербалізації за своєю природою виявляється більш лінгвальним, семантичним, зорієнтованим на глибинні синонімічні засоби мови. У межах пропозиції як основи майбутнього висловлювання відчутною є роль складників семантичної структури, які виформовують «вузли» реляційного предиката. Вплив семантики номінативного компонента мовленнєвої діяльності стає домінуючим на етапі добору конкретних лексем.

8. Скорочення синтаксичної структури пропозиції, яке може супроводжуватися або не супроводжуватися зміною граматичної форми слів:

а) *Магальянеш хотів викрутити м'яч важко для воротаря* (тобто щоб це було важко...);

б) *суддя втратив ситуацію на полі* (тобто контроль над ситуацією);

в) *Його (захисника) провали могли мати ще два м'ячі* (тобто мати своїм результатом...);

9. Неправильна побудова синтаксичної схеми речення.

Ця трансформація стосується змін синтаксичної структури «вузлів» сформованої пропозиції, не торкається її загального смислу, а тому належить до поверхневого рівня вербалізації комунікативної одиниці. Девіації цього типу можуть виникати під впливом парадигматичних і синтагматичних чинників одного рівня, аналогії. Наприклад:

Після гри тренер влаштує «розбір польотів». Це я вам запевняю.

Мовець почав будувати структуру висловлювання «це я вам гарантую». Дійшовши у розгортанні пропозиції до останнього номінативного елемента, він не знайшов у своєму ідеолексиконі потрібної лексеми і замінив її парадигмально близько, але з іншою синтаксичною сполучуваністю – «запевняю». Цей приклад демонструє вплив парадигматичних чинників, наступний – синтагматичні впливи елементів одного рівня.

10. Контамінація (змішування, об'єднання несинонімічних предикатів). У межах пропозиції, сформованої на попередньому етапі вербалізації, кожен із її предикатів на поверхневому рівні повинен номіналізуватись окремою лексемою. Суміщення двох чи більшої кількості предикатів на поверхневому рівні повинно номіналізуватись окремою лексемою. Тому трансформації, не викликані стилістичними потребами, є девіативними:

а) *Поклавши руки на серце, треба визнати, що гра не вдалась.*

(у нормі: поклавши руку на серце);

б) *Це було зроблено за очима арбітра.*

(у нормі: поза очі);

в) *Що таке дербі, відомо футболістам не по чутках.*

(у нормі: не за чутками).

11. Зміни у межах дієслівного керування.

«Вузли» реляційного предиката пропозиції на поверхневому рівні у нормі заповнюються граматичними формами з усталеною лексико-синтаксичною сполучуваністю. У разі її порушення без спеціальної стилістичної мети виникають девіації:

а) *Уставайте, люди, бо несуч на вас реформу* (Куліш М. «Народний Малахій») – заміна «вам» на «вас»;

б) *У цьому епізоді немає претензій стосовно воротарів* (заміна на «стосовно»);

12. Ненормативний порядок слів у реченні.

Звичний (стилістично нейтральний) порядок слів у висловлюванні залежить від прагматичних і функціонально-комунікативних чинників, зокрема орієнтації на особу адресата, бажання підкреслити буденність того, про що йдеться тощо. Неврахування їх може стати причиною незуалізованого порядку слів або його незапланованої стилістичної маркованості:

а) *Через помилки захисника «Рома» втратила велику кількість очок в обороні* (у нормі: через його помилки в обороні...);

б) *Нападник хотів не відповісти на грубість захисника* (у нормі: він не хотів відповісти...).

Девіації при побудові поверхневої лексико-семантичної структури виявляються як динамічна одиниця, яка може змінювати у певних межах свою семантичну структуру. Отже, найважливішим законом добору лексичних одиниць є закон відповідно загальній структурі пропозиції взагалі або окремих її «вузлів».

13. Невідповідністю лексеми нормам сполучуваності конкретної мови.

Окрім відповідним асертивно-пресупозитивним аспектам пропозиції, лексема, яку добирає мовець, повинна гармонувати з глибинною семантикою висловлювання й не порушувати норм сполучуваності членів пропозиції.

Наведені нижче приклади демонструють девіативний добір лексем:

Було багато помилок у виконанні Фернандо Ерро.

Слово «виконання» позначає цілеспрямовану, контрольовану дію; помилки ж здійснюються спонтанно, поза бажаннями суб'єкта дії;

У наведених нижче прикладах порушені закони семантичної сполучуваності лексем:

Гравець так і не вигравав повітряного м'яча (тобто м'яча, який перебував у польоті, «повітрі»); словосполучення «повітряний м'яч» ненормативне.

14. Добір лексеми, паронімічної нормативній.

а) *Зараз їх розподіляє лише три очка* (замість розділяє);

б) *Нуньо Гомеш увесь тиждень демонстрував тренеру своє бунтівне становище* (замість ставлення).

15. Інші типи девіативного добору лексем.

Недостатнє володіння нормами конкретної мови, незнання законів лексичної й граматичної ідіоматики теж є причиною неправильної побудови поверхневої структури висловлювання. Найчастіше – це вживання лексичних та семантичних росіянізмів:

а) *Нападник намагався продратися крізь захисників* (рос. продратися; укр. продертися);

б) *Відсутність Дель П'єро може сказатися на грі команди* (рос. сказаться; укр. позначитися).

Зазначимо, виникнення девіацій на етапі формування поверхневої структури висловлювання спричиняється не загальноприйнятим оперуванням складовими внутрішнього лексикону мовця, незнанням закономірностей побудови синтаксичної структури і когнітивних процедур добору номінативних елементів [1].

Когнітивні й лінгвальні чинники процесу породження мовлення по-різному взаємодіють на різних етапах. Когнітивна складова на вербальному етапі породження мовлення виявляється насамперед у виділенні певного первісного задуму, його членуванні на аспекти, які відповідають інтенціям мовця; підведення їх під найабстрактніші мислинневі категорії, що співвідносяться з менш абстрактними глибинними категоріями конкретної ідіотичної мови. На вербальних етапах процесу породження роль лінгвального чинника неухильно зростає, стаючи домінуючою на етапі побудови поверхневої структури висловлювання. Саме тут мислинневі девіації пов'язуються із закономірностями синтаксичної структури і процесами добору номінативних елементів.

Отже, лексичні зміни в українській літературній мові періоду останніх років засвідчують про тісний зв'язок мовної еволюції з життям суспільства. Вони виявляють нові тенденції розвитку лексико-семантичної системи. Докорінні зміни в суспільстві спричиняють відчутні перетворення, передусім на лексико-семантичному і словотворчому рівнях мови. Функціонування мови сучасних українських мас-медіа пов'язане з двома протилежними тенденціями: активна деривація неологізмів на національній мовній основі, а також відродження значної кількості не вживаних у попередні часи питомих українських слів; інтенсифікація процесу запозичень як наслідок загальної глобалізації. Активність останніх визначається частотою їхнього використання в різних засобах масової комунікації.

Перспективу використання матеріалів дослідження ми бачимо у подальшому вивченні мовних девіації, що тісно пов'язані з надмірним вживанням іншомовних слів в українських ЗМК, їх класифікації та дослідженні.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф. Основи мовленнєвої діяльності. – Львів, 2000. – С. 230-249.
2. Білик Я. // Українська Правда від 05.04.2005, режим доступу до газети: <http://maidan.org.ua/static/mai/1121273038>.
3. Білодід І. К. Та інші. Сучасна українська літературна мова. – К.: Наукова думка. 1973. – С. 98-104, 121-150.
4. Грайс Г. П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – М., 1985. – С. 16-18.
5. Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: редагування в засобах масової інформації. – Львів: ПАІС, 2003. – С. 56-60.
6. Кибальчич В. М. Відтворення елементів національної специфіки у лексиці двомовної газети // Засоби масової комунікації й утвердження державного суверенітету України: - Львів: Світ, 1993. – С. 132-136.
7. Кісь Р. Глобальне – національне – локальне (соціальна антропологія культурного простору). – Львів: Літопис, 2005. – С. 178-205.
8. Коломієць М. П. Словник іншомовних слів: Близько 3000 слів. – К.: Освіта, 1998. – 190 с.
9. Потапова Р. К. Речь: Коммуникация, информация, кибернетика. – М., 2001. – 121 с.
10. Толочко П. Що або хто загрожує українській мові? – К.: Орїони, 1998. – С. 32-49.

Аннотация

Домрачева И. Р. Языковые девиации в украинских средствах массовой информации.

В статье исследована проблема функционирования иноязычных слов в украинской прессе, их неуместные употребления и разнообразные языковые девиации. Установлено, что лексические изменения в украинском литературном языке периода последних лет свидетельствуют о тесной связи языковой эволюции с жизнью общества. Они обнаруживают новые тенденции развития лексико-семантической системы. Коренные изменения в обществе вызывают преобразования на лексико-семантическом и словообразовательном уровнях языка.

Ключевые слова: украинские средства массовой информации, масс-медиа, языковые девиации, иноязычные слова.

Summary

Domracheva I. R. Language deviations in the Ukrainian mass media.

The article studies the problem of functioning of the foreign words in the Ukrainian press, their inappropriate uses and various language deviations. It was established that the lexical changes in the Ukrainian literary language of the period of recent years indicate close connection of the language evolution with the life of society. They discover the new trends in the development of the lexical-semantic system. Radical changes in society cause transformations in the lexical-semantic and derivational levels of language.

Keywords: Ukrainian mass media, the mass media, linguistic deviations, foreign words.